

Rezumat

În ultimii ani o parte din turiștii români și străini ce vizitează Bucovina se orientează spre pensiuni, fie ele pensiuni urbane, rurale sau agroturistice. Explicația se regăsește în multitudinea avantajelor oferite de acest nou concept de recreere și revigorare în condiții optime, cu tarife ieftine, departe de poluarea fonică și stresul lumii civilizate. Importanță aparte au cadrul natural bucovinean și modul de viață rustic, care oferă excepționale condiții potențialului turist. Pensiunea (agro)turistică este cea mai potrivită formă a industriei ospitalității pentru Bucovina, chiar dacă, adesea, în sistemul "pensiune" de aici, întâlnim încă unele forme rudimentare.

Obiectul tezei de doctorat – “*Analiza-diagnostic privind oferta agroturistică a Județului Suceava*” - îl reprezintă tratarea în viziune economică/ managerială a unor aspecte teoretice și practice privind dezvoltarea agroturismului din Zona Bucovinei, dar și posibilitățile României de integrare europeană prin turism rural, în general.

Ca bază teoretico-metodologică, pentru elaborarea lucrării, au servit lucrările a numeroși specialiști în domeniul agromanagementului și turismului, români și străini. Aceștia au fost citați pe cuprinsul tezei – preponderant în Partea I - *Stadiul cunoașterii*: Cap. I *O perspectivă asupra turismului la nivel mondial. Tendințe manifestate pe piața turistică*, Cap. II *Turismul românesc în contextul desăvârșirii integrării europene* și Cap. III *Sectorul agroturistic, componentă semnificativă a economiei*, volumele în cauză regăsindu-se și la Bibliografie.

Am plecat de la premisa că turismul național și cel internațional constituie o șansă reală în relansarea durabilă a creșterii economice, a dezvoltării economiei de piață în România și de realizare a programului integrării în Uniunea Europeană. Am acordat o prioritate aparte studiului dezvoltării turistice în această regiune a țării, care depășește granițele tradiționale cunoscute, considerând că tendințele noastre de integrare au șanse sporite atunci când barierele de ordin frontalier sunt depășite.

Dealtminteri, majoritatea cercetătorilor în domeniu susțin că, tocmai ca o consecință a restructurării turismului nostru intern și internațional, opțiunea integrării în Uniunea Europeană reprezintă singura posibilitate viabilă pentru cunoașterea mai bună a potențialului turistic românesc și includerea lui în circuitul internațional.

Partea aplicativă – care conține cea mai mare parte a contribuțiilor proprii (Cap. IV *Încercări vizând diagnosticarea potențialului și ofertei agroturistice circumscrise teritoriului administrativ al Județului Suceava* și Cap. V *Agroturismul ca activitate economică profitabilă*) - a presupus inclusiv investigații „de teren” și documentări la sediile unor instituții și firme de profil, la una dintre acestea efectuând analize detaliate în planul propriei activități economice, sintetizate în capitolul final.

Din perspectiva turismului rural și a agroturismului, Zona Bucovinei prezintă un interes special care îmbină calități culturale și peisagistice ce trebuie valorificate, dar și protejate. Reperele strategice avute în vedere urmăresc crearea mai multor atracții dispersate în regiune, să atragă turiști sensibili la cultură și să promoveze zona în mod adecvat.

Evident, principalele atracții turistice sunt *mănăstirile și bisericile bucovinene*¹ cu fresce în exterior, construite la sfârșitul secolului al XV-lea în timpul domniei lui Ștefan cel Mare și începutul secolului al XVI-lea, propuse ca situri ale Patrimoniului Mondial UNESCO.

Arealul studiat se află în conexiune – sub aspectul actului turistic – cu mănăstirile din zona Târgu Neamț, ce formează un grup compact la vest de oraș.²

Neajunsurile zonei sunt legate de capacitățile de cazare relativ limitate, unele dezvoltări neatractive și posibilitățile de acces. Regiunea a atras în anii anteriori aproape 6% din totalul turiștilor români și aproape 10% din totalul turiștilor străini, Suceava reprezentând cel mai important centru din regiune.

Strategia de dezvoltare turistică, dezvoltată de noi în cuprinsul tezei, urmărește menținerea unui număr de turiști în limitele sociale și de mediu permise, crearea unor circuite atractive care să vizeze toată zona, o promovare adecvată a zonei.

Opinăm că atracțiile turistice trebuie să se dezvolte incluzând și următoarele aspecte:

- întocmirea unui sistem de organizare a vizitelor la principalele puncte de atracție;
- o bună semnalizare și informare turistică atât la punctele de atracție și muzee, dar și la nivel regional;
- dezvoltarea unor atracții complementare care să reducă presiunea asupra atracțiilor principale și deteriorarea mediului;
- restaurarea monumentelor și protejarea acestora;

¹Acestea sunt (cu titlu minimal) următoarele: mănăstirea Sucevița – construită între 1581-1601, pictată 1596-1501, Moldovița – construită 1532, pictată 1537, Voroneț – construită 1488, pictată 1547, Humor – construită 1530, pictată 1535, Probota – construită 1531, pictată 1532-1536 ori Biserica Arbore, construită 1503, pictată 1541.

²Este vorba despre mănăstirile Agapia, Văratec, Secu, Sihastria, Sihla și Neamț

- reabilitarea spațiilor de cazare din principalele centre și construirea altora de-a lungul rutelor principale și lângă punctele de atracție;
- încurajarea facilităților de turism rural;
- modernizarea drumurilor și asigurarea protecției rutelor cu peisaje frumoase, a pădurilor.

Privitor la arealul studiat, arătăm că, în prezent, în domeniul agroturistic acționează o multitudine de întreprinzători, dar, adesea, în mod izolat, la nivel de gospodării individuale; lipsește concepția unitară de pregătire și lansare a ofertelor agroturistice. (Aspecte tratate în Partea a II-a a lucrării – *Contribuții proprii*).

Noi sesizăm că apare tot mai necesară pregătirea ofertelor de produse agroturistice la nivel local, la nivel de grupuri organizate și la nivel național. Forma organizatorică sub care se poate desfășura o astfel de activitate – la un nivel performant – o constituie asociația profesională și societățile comerciale cu rol de dispecerat - care pot forma o rețea proprie de agenți sau filiale locale specializate în astfel de servicii.

Dacă urmărim evoluția în paralel a numărului de turiști cazați în hoteluri ($H/2000 = 120704$, $H/2007 = 150821$) și pensiuni turistice ($PT/2000 = 6239$, $PT/2007 = 44150$) se poate constata³ o creștere de aproximativ șapte ori a numărului de turiști în cadrul pensiunilor turistice, comparativ cu frecvențele fluctuații ale numărului de turiști cazați în unitățile hoteliere.⁴

După anul 2000 o parte din turiștii români și străini ce vizitează Bucovina, se orientează spre pensiuni, fie ele pensiuni urbane, rurale sau agroturistice. Această tendință se conturează, în fapt, la nivelul întregii țări. Explicația are legătură cu multitudinea avantajelor oferite de acest nou concept de recreere și revigorare în condiții optime, departe de poluarea fonică și stresul lumii civilizate.

Așa cum am relevat mai sus, importante sunt cadrul natural bucovinean și modul de viață rustic, care oferă excepționale condiții potențialului turist. Pensiunea (agro)turistică este cea mai potrivită formă a industriei ospitalității pentru Bucovina, chiar dacă, adesea, în sistemul “pensiune” de aici, întâlnim încă unele forme rudimentare.

În Cap. V *Agroturismul, ca activitate economică profitabilă*, am recurs la efectuarea unui studiu de caz, pe exemplul *Agropensiunii “Slătioara” – Microzona Râșca (Suceava)*, demonstrând viabilitatea și rentabilitatea unei asemenea entități economice din spațiul bucovinean.

³ ****Breviarul turistic al județului Suceava*, Ediția 1999, Ediția 2003, Suceava.

⁴ Cele mai mari discrepanțe sunt constatate la nivelul anului 2002, când numărul turiștilor cazați în hoteluri a fost în scădere ușoară, al doilea an consecutiv, pe când pensiunile turistice înregistrau un număr record de persoane cazate, dublu față de anul precedent.

Importanța pensiunilor turistice a sporit pe măsură ce tot mai mulți turiști s-au orientat spre unități de cazare specifice “industriei ospitalității” mai mici, cu tarife ieftine și amplasate în zone preponderant rurale sau periferice orașelor.

Referindu-ne la perioada 1999-2006, constatăm că numărul pensiunilor sucevene a crescut progresiv, cu o ușoară perioadă de inflexiune specific anilor 2001 și 2002, ce are la bază unele reglementări legislative. Din punct de vedere numeric, remarcăm că domină pensiunile agroturistice, foarte apreciate de turiștii străini, însă sub aspectul capacității de cazare, pensiunile turistice urbane pun la dispoziție un număr aproape dublu de locuri de cazare. Se observă dinamica foarte mare a numărului de pensiuni, dar oarecum echilibrată în raport cu disponibilul de locuri de cazare.

Relevăm faptul că, în ultimii șapte ani, Bucovina se evidențiază drept una din principalele regiuni turistice ale României, afirmație susținută de creșterea numărului de turiști cazați aici cu peste 600%. De asemenea trebuie apreciat numărul în creștere al turiștilor străini, care s-a dublat în intervalul de timp 2002-2006.

De altfel, studiul dinamicii numărului de înnopțări, în intervalul arătat, evidențiază o tendință constant ascendentă, înregistrată per ansamblu de întreg sectorul turistic.

Cu certitudine, în viitorul apropiat vor spori fluxurile turistice spre agropensiunile bucovinene dacă se vor întreprinde o serie de inițiative precum⁵:

- Refacerea infrastructurii – cu accent pe cea rutieră - având în vedere că problema majoră cu care se confruntă acest sector de activitate nu o reprezintă facilitățile pentru investitori, ci stadiul precar al infrastructurii fizice, fără de care potențialul acestei zone⁶ nu poate fi valorificat;
- Elaborarea unui Plan General de Dezvoltare a Turismului (Rural) Bucovinean și implementarea de proiecte europene de dezvoltare agroturistică;
- Încurajarea ecoturismului și dezvoltarea durabilă;
- Constituirea brandului “Bucovina” și promovarea internațională a zonei, cu un accent mai mare pe piețele scandinave și Germania.

Oportunitățile pe acest plan, scoase în evidență de analiza SWOT, se referă la:

⁵Așa cum am arătat, există potențialul necesar, însă fără implicarea autorităților centrale și locale nu este posibilă dezvoltarea unei rețele de cazare turistică bine conturate. Avem în vedere inclusiv modificarea cadrului legislativ în materie.

⁶Unele localități din zona studiată nu se confruntă doar cu probleme de infrastructură mare (accesul dificil în unele zone, drumuri greu practicabile), ci și cu probleme ale infrastructurii de utilități cum ar fi: lipsa gazului, curentului electric, lipsa apei curente, canalizării etc.

- dezvoltarea și promovarea de programe turistice în domeniul turismului rural (bucătărie tradițională cu produse agro-alimentare de tip ecologic, pelerinaje, ecoturism specializat - speoturism, fauna și flora rara, comunități care întrețin și practică vechi tradiții etnofolclorice, medicină naturistă etc.);

- realizarea de proiecte care pun în valoare turistică elementele patrimoniului cultural-istoric și de arhitectură tipica rurala și evenimente cultural-spirituale și tradiționale românești;

- diversificarea ofertei turistice prin derularea și promovarea unor micro-programe care răspund tendințelor actuale de agrement și vacanțe active de tipul circuite de cicloturism, mountainbike, motociclism, deltaplan, rafting, parapantă, circuite pentru practicarea turismului ecvestru etc.;

- promovarea și introducerea în circuitele ecoturistice a parcurilor și rezervațiilor naturale;

- declanșarea unor acțiuni promoționale de amploare prin includerea ofertei turistice din Bucovina în cataloagele marilor firme touroperatoare;

- introducerea sistemului de management al calității și în turismul rural.

Convingerea noastră este că o consolidare a sectorului de agroturism s-ar putea realiza prin atragerea segmentului de turiști din țările dezvoltate, știindu-se faptul că acesta este mai bine cotate din punct de vedere financiar. Evident, trebuie să se acorde atenție și turiștilor din țările ex-socialiste ca Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, care în ultimul timp au înregistrat mari progrese economice, iar cetățenii acestora, prin creșterea nivelului de trai, pot deveni potențiali consumatori de turism.

În același context, la fel de importante sunt susținerea acțiunilor care promovează valorile (agro)turistice ale zonei, contactul permanent între unitățile prestatoare de servicii și agențiile de turism și informarea acestora din urmă asupra noutăților din sfera serviciilor prestate, pentru o mai bună promovare în interes reciproc.

*

* *

Pentru ca turismul rural să se transforme într-un factor real al dezvoltării locale, pentru a putea oferi un produs turistic atractiv și alternativ, trebuie să se aibă în vedere⁷ și menținerea unui echilibru optim între sistemul ecologic, cel socio-economic și sistemul cultural al zonei, ori asigurarea unei puternice măiestrii locale în ceea ce privește deciziile investiționale, astfel încât să fie posibilă trecerea peste criza sistemelor agricole și a societăților rurale.

⁷Atunci când se concepe procesul de dezvoltare a zonei rurale în discuție.

De asemenea, prezintă o importanță sporită creșterea ofertei de servicii și de produse locale, care va conduce la sporirea atractivității turistice, precum și promovarea schimbului între culturi și populații, prin cunoaștere și respect mutual ca factor de solidaritate și de coeziune social.

*

* *

Apreciem că factorii de răspundere și cu putere de decizie, de la nivel de unitate de turism cât și la nivel local și național, nu trebuie să amâne preluarea unor asemenea idei, care, cu certitudine, sunt folositoare la elaborarea unor strategii regionale de dezvoltare a turismului și pot duce la dezvoltarea economică a zonei studiate.

*

* *

Cele redată aici pot sugera doar câteva dintre jaloarele dezvoltărilor incluse în lucrarea noastră, la acestea adăugându-se și altele.

În fapt, chintesența demersului este dată de:

Abstract: *Lucrarea de față încearcă să pună în evidență componentele potențialului agroturistic al Județului Suceava, în actualul context național și internațional, când se conștientizează tot mai mult că se impune valorificarea prin turism a patrimoniului rural al satului românesc – montan și submontan, nealterat și localizat într-un mediu nepoluat.*

Demersurile noastre și analizele duse până la nivel de detaliu relevă că agroturismul se poate constitui realmente într-o multitudine de activități economice care să asigure valorificarea optimă a potențialului în discuție.

Cunoașterea resurselor specifice, pe de o parte, dar și a necesităților în planul serviciilor legate de călătorii-recreere-agrement, pe de altă parte – evident, la nivelul spațiului bucovinean - asupra cărora am insistat îndeaproape pe parcursul lucrării, ne permite formularea unor soluții pentru o valorificare superioară a posibilităților și condițiilor existente la domiciliu, în cadrul gospodăriei, fermelor ori agropensiunilor turistice.

Keywords: *Turism, Spațiu bucovinean, Agroturism, Cererea și oferta turistică, Potențial agroturistic.*

*

* *

Autorul este conștient că lucrarea de față nu epuizează problematica temei, dar consideră că a făcut pași relativ notabili în analiza problematicii enunțate.

Adăugăm că o parte a rezultatelor cercetării de față au fost publicate, după cum urmează:

1. *Comparative analysis on the economic efficiency of conventional and organic agricultural products*, Simpozionul științific internațional ”Durable agriculture in the context of environmental

changes”, organizat de „Ion Ionescu de la Brad” University Iași, Volum *Academic Journal of the Faculty of Agriculture* (covered by CAB International, England), "Ion Ionescu de la Brad" University Press, ISSN 1454-7414, nr. 51, 16 - 18 octombrie 2008, Sct. *Economic Sciences and Humanities/ IV*.

2. *Ecological agriculture in Romania, diagnosis and prospects*, Simpozionul științific internațional "Durable agriculture in the context of environmental changes", organizat de „Ion Ionescu de la Brad” University Iași, Volum *Academic Journal of the Faculty of Agriculture* (covered by CAB International, England), "Ion Ionescu de la Brad" University Press, ISSN 1454-7414, nr. 51, 16 - 18 octombrie 2008, Sct. *Economic Sciences and Humanities/ IV*.

3. *Analysis of the fruit and vegetables market of Romania*, prezentată la A XVIII a Sesiune științifică internațională, organizată de Univ. “Petre Andrei” Iași, Facultatea de Economie și Institutul de Cercetări Economice al Academiei Române, 18-20 mai 2008, publicată în Volumul manifestării, pp. 115-119.

4. *Research on the imports of apples made by Romania*, prezentată la A XVIII a Sesiune științifică internațională, organizată de Univ. “Petre Andrei” Iași, Facultatea de Economie și Institutul de Cercetări Economice al Academiei Române, 18-20 mai 2008, publicată în Volumul manifestării, pp. 127-131.